

Helsinki Region Infoshare – palvelu www.hri.fi

1. Kokonaistilanne – missä mennään, mihin vaiheeseen päästy, miten eteenpäin

Seututietopalvelujen kehittämiseksi perustettiin yhteinen Helsinki Region Infoshare – avoin seudullinen tieto (HRI) –hanke keväällä 2010 (Helsingin Khs 31.5.2010). HRI-hankkeen kantavana ajatuksena on, että julkisen tiedon avaaminen lisää kansalaisten tietoa ja ymmärrystä asuinkuntansa ja -seutunsa kehityksestä. Tämä puolestaan parantaa kansalaisaktiivisuuden edellytyksiä. Avoin tiedon saatavuus voi myös synnyttää seudulle uusia palveluja ja liiketoimintaa sekä edistää tutkimusta ja kehitystoimintaa. HRI palvelee myös suoraan kaupunginhallintoa lisäten sen läpinäkyvyyttä, avaamalla virastojen tietoja yhteiseen käyttöön tukien yhteistyötä yli hallintorajojen sekä säästään aikaa ja vaivaa tiedon hankinnassa.

Sopimusten mukaisesti HRI-palvelun testiversio julkistettiin osoitteessa www.hri.fi maaliskuussa 2011 ja palvelua on kehitetty vuosien 2011 ja 2012 aikana. Aineistoja on suunnitelmallisesti avattu lisää ja palvelun toiminnallisuutta lisätty. Hankkeen valmisteluvaihe päättyy vuoden 2012 lopussa. Vuoden 2013 painopisteenä on HRI-palvelun vakiinnuttaminen Pääkaupunkiseudun kunnissa. Tavoitteena on, että vuodesta 2014 alkaen tiedon avaaminen ja verkkopalvelun operointi sujuu osana kuntien normaalia toimintaa. Kaupunginhallitus hyväksyi HRI - palvelun vakiinnuttamis - ja ylläpitovaiheen pääsopimuksen ja siihen liittyvän rahoitussopimuksen 1.10.2012. Myös Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunginhallitukset ovat hyväksyneet pääsopimuksen ja rahoitussopimuksen

Hankkeessa on alusta alkaen aktivoitu avoimen datan käyttäjiä mukaan kehittämään palvelua. Internet-sivusto ja tiedotus ml. Facebook on suunniteltu tukemaan tätä. Lisäksi HRI on ollut näkyvästi mukana avoimen tiedon ja datajournalismin tilaisuuksissa. Tällä tavoin on jo nyt muodostettu laaja verkosto, joka pitää yllä keskustelua sekä kansallisista että kansainvälisistä tiedon avaamisen kokemuksista. Tiivis yhteistyö Forum Virium Helsingin (FVH) kanssa on tässä ollut tuloksellista. FVH:n asiantuntemus sähköisten palvelujen kehityksestä sekä hyvät verkostot kehittäjiin ja muihin avoimen datan toimijoihin ovat olleet suureksi avuksi hankkeen jalkauttamisessa käytäntöön. Erityisesti FVH:n järjestämät sovelluskehittäjätapaukset sekä Apps4Finland – kilpailut ovat luoneet innostusta kehittäjien keskuudessa osallistujia uusien palvelujen ja sovellusten kehittämiseen avointa dataa hyödyntäen.

Hankkeessa on myös luotu pohja laajalle yhteistyöverkostolle Helsingin kaupungin ja Pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien virastojen välille. HRI -hankkeen keskeinen tehtävä on saada hallintokuntiin tietoa siitä, miksi datan avaaminen on tärkeää ja miten tietoaineistojen avaaminen tehdään. Hankkeessa tehdään jatkuvasti johdolle, asiantuntijoille että ict-vastaaville suunnattuja esittelykäyntejä pääkaupunkiseudun kaupunkien virastoihin ja esim. seudun opetusvirastot ovat käynnistäneet yhteisten harmonisoitujen tietojen määrittely- ja avaamistyön. Kartta- ja paikkatietoaineistojen käyttöön saattamisessa on edistytty hyvin kuntien sekä mm. Helsingin Seudun Liikenteen (HSL) ja Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) kesken.

Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelma 2012-2014 (Khs 30.1.2012) **korostaa avoimuutta ja vuorovaikutusta.** Tietotekniikkaohjelma kuvaa myös miten tiedon avoin jakelu ja sosiaalisten medioiden innovatiivinen ja aktiivinen käyttö tukee metropolialueen kilpailukykyä ja hyvinvoinnin kehittämistä yli organisaatorajojen. Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosasto tukee HRI-palvelun toteuttamista kaupungin hallintokunnissa ja myös tietokeskuksen roolia HRI-palvelun ylläpidossa ja koordinoinnissa. Tavoitteena on, että julkisesti tuotettu tieto avataan HRI –toimintamallin mukaisesti ja että tieto on mahdollisimman kattavasti, laajasti ja maksutta käytettävissä. Tietosuojusta ja yksityisyyden suojusta huo-

lehditaan. Näin luodaan kolmansille osapuolille edellytyksiä osallistua kaupunkiyhteisön ja sen palvelujen kehittämiseen.

Mitä HRI – palvelu tarjoaa nyt, miten kehittyy. Helsinki Region Infoshare – palvelussa www.hri.fi on tähän mennessä avattu monipuolista ja kattavaa tietoa elinoloista, taloudesta, hyvinvoinnista, työllisyydestä, liikkumista ja ympäristöstä. HRI - verkkopalvelusta avoimet tietolähteet löytyvät helposti ja nopeasti. Käyttäjät voivat ladata tietoja itselleen ja käyttää niitä päätöksentekoon, hyödyntää sovelluksissaan tai rakentaa tietojen pohjalta uusia palveluja. Tieto tarjotaan koneluettavassa muodossa ja maksutta. Helsinki Region Infoshare on myös dynaaminen ja vuorovaikutteinen toimintamalli, jossa tiedon tuottajat ja käyttäjät ovat aiempaa tiiviimmässä vuorovaikutuksessa keskenään.

Vuonna 2013 HRI:n toiminnan painopiste on avaamisen käytäntöjen vakiinnuttaminen kunnissa. Tavoitteena on, että vuodesta 2014 alkaen tiedon avaaminen ja verkkopalvelun operointi jatkuu osana kuntien normaalia toimintaa. HRI – palvelun isommasta kehittämisestä (ala kehittyy nopeata tahtia) päätetään erikseen ja tehdään erilliset sopimukset. Isompiin kehittämisiin haetaan ulkopuolista rahoitusta, esim. Sitra.

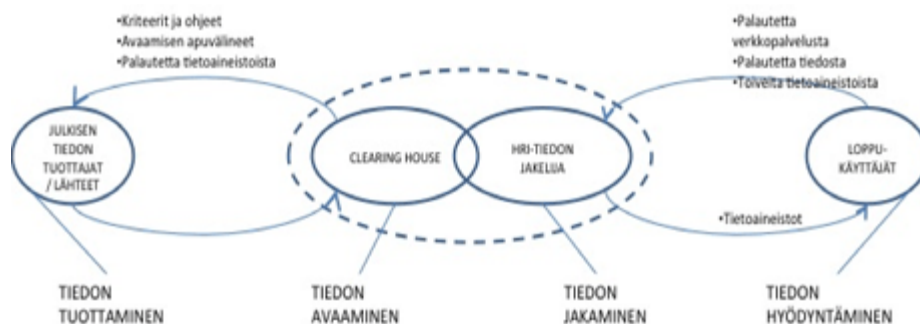
Toimintaympäristössä on tapahtunut myönteistä kehitystä, joka on avuksi HRI – palvelun eteenpäin viemisessä. **Julkishallinnon tietovarantojen avaamisen linjauksista** voidaan todeta Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen sektorin digitaalisten tietoaineistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä 3.3.2011, valtiovarainministeriön työryhmän raportti ”*Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt mietintö*”, ja uusimpana askeleena valtiovarainministeriön 17.10.2012 julkistama Julkisen hallinnon ICT-strategiaehdotus ”*Palvelut ja tiedot käytössä. Ehdotus julkisen hallinnon ICT:n hyödyntämisen strategiaksi 2012 – 2020*”. Tähän julkisen hallinnon ICT-strategiaehdotukseen sisältyy *Avoimen tiedon valmennusohjelman käynnistäminen*.

Liikenne- ja viestintäministeriön KIDE-ohjelman teemat ovat: Avoin data, Pilvipalveluiden kehitys, Start up, Vihreä ICT, Työn uudet muodot sekä ICT-tutkimuksen vahvistaminen.

2. Hankkeen keskeiset tuotokset

HRI- hanke on tuottanut avoimen tiedon toimintamallin (ks. kuva). HRI-palveluun on luoto erityinen toiminto, ns. clearing house –toiminto, jonka tarkoitus on avustaa ja koordinoida tiedon avaamista. Se toimii seudullisesti rajapintana tiedontuottajien ja käyttäjien välillä. Sen tehtäviin kuuluu esimerkiksi avattavan tiedon priorisointi, tiedontuottajien avustaminen tiedon avaamisessa, laadunvarmistus sekä käyttäjäpalautteen kokoaminen ja välittäminen tiedontuottajille. Tämä toiminto sijoittuu tietokeskukseen. HRI:hin kuuluvat kunnat sitoutuvat tiedon avaamiseen ja julkaisemiseen ja huomioivat tiedon avaamisen kuntasatietotekniikkaohjelmissa tai vastaavissa.

Kuva

Hankkeessa on selvitetty perusteellisesti myös tiedon avaamiseen liittyvää juridiikkaa sekä tietosuojakäytäntöjä, ja tässä työssä merkittävää apua on saatu Helsingin kaupungin oikeuspalveluista. Tämä työ

on avannut yhteistyön myös muiden tietoa julkaisevien organisaatioiden, kuten Tilastokeskuksen, kanssa.

HRI-verkkopalvelun toiminnallisuutta on jatkuvasti kehitetty käyttäjien palautteen pohjalta sekä myös kansainvälisesti benchmarkaten. Uusia tietoaaineistoja on avattu lisää. Verkkopalvelu on myös facebookissa <http://fi-fi.facebook.com/helsinki-region-infoshare> , jonka kautta saadaan palautetta palvelun kehittämiseen, näkyvyyttä palvelulle, uusia palvelun käyttäjiä ja uusia hyödyllisiä sovelluksia avoimen datan uudelleenkäytön kautta.

Avoimen datan uudelleenkäytöstä tarjoaa hyvän esimerkin Apps4Finland –kilpailu tuloksineen <http://www.apps4finland.fi/fi>. Vuoden 2011 kilpailu oli tuloksiltaan erinomainen ja vuoden 2012 kilpailu on lupaava. Vuoden 2012 kilpailu sai paljon tukea ja innostusta myös OK Festival -tapahtumaviikosta <http://okfestival.org/event-summary/> , joka keräsi Helsinkiin 1000 osanottajaa, avoimen datan etujoukkoja, 100 maasta. HRI esiteltiin ja osallistui tähän avoimen datan maailmantapahtumaan.

Hankkeen keskeisiin tuotoksiin kuuluu olennaisesti se, että avoimien tietoaaineistojen lisensointivaihtoehtoja on kartoitettu ja arvioitu. Helsinki Region Infosharen tietoaaineistoissa käytetään **creative commons nimeä avoimen tiedon lisenssiä**. HRI -palvelu sisältää aineistoa useasta eri lähteestä. Pääsääntöisesti palvelun käyttäjillä on laaja käyttöoikeus tietoaaineistoihin HRI – tietoaaineistojen -lisenssin ehtojen mukaisesti. Poikkeukset on kerrottu erikseen kunkin aineiston kohdalla. Tietoaaineistoa saa vapaasti kopioida, levittää, näyttää ja esittää sekä käyttää aineistoa osana muuta teosta. Tietoaaineistoa voi käyttää sekä ei-kaupallisiin että kaupallisiin tarkoituksiin.

HRI –verkkopalvelun kokemuksia ja käytänteitä jaettu. Helsinki Region Infoshare –hankkeen toimintamallia ja avoimen tiedon verkkopalvelua on esitelty ja kokemuksista kerrottu muille kaupungeille Suomessa (mm. Tampere, Turku ja Jyväskylä) ja ulkomailla sekä myös valtionhallinnolle, kuten VM, LVM, TEM, MML, Tilastokeskus. Helsinki Region Infoshare on lisäksi toiminut pilottina avoimen datan kehittämisympäristöissä kansallisesti ja kansainvälisesti sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Erityistä kiinnostusta on kohdistunut Helsinki Region Infosharen avoimen datan visualisointiin mm. World Design Capital 2012 –hankkeen yhteydessä että myös yrityksistä, kuten IBM:n globaalien Smarter Cities Challenge ohjelman suunnasta www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2012/IBM_SCC_Helsinki__English.pdf www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2012/IBM_SCC_Helsinki_suomi.pdf .

Avoimen datan sovelluksia on syntynyt jo merkittävä määrä mm. Apps4Finland –kilpailujen tuloksena, joissa kilpailuissa on erityisesti hyödynnetty Helsinki Region Infoshare avointa dataa. Apps4Finland on ollut tärkeä rajapinta yritys- ja yhteisöihin. Myös koulutus ja tutkimus ovat osoittaneet kiinnostusta avoimeen dataan ja sen mahdollisuuksiin. Gradu- ja opinnäytteitä on syntynyt.

Helsinki Region Infoshare on alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä kuntien tiedonhallinnan kehittämishanke, jonka tuloksena on jo nyt syntynyt uusi tiedon avaamisen, jakamisen ja hyödyntämisen toimintamalli. HRI – palvelu edistää tietojen yhteiskäyttöä ja vahvistaa digitaalista tietoperustaa. Helsinki Region Infoshare -hanke on tuottanut sille asetettujen tavoitteiden mukaisten tuotosten lisäksi myös paljon muita merkittäviä tuloksia. HRI on toiminut konkreettisena edelläkävijäesimerkkinä ja pilottina muille suurille kaupungeille, kuten Tampereelle ja Turulle, myös yhteistyöesimerkkinä valtionhallinnolle julkisen tiedon avaamisessa sekä pilottiesimerkkinä useissa EU-hankkeissa että tutkimushankkeissa myös. HRI –kokemuksia on hyödynnetty myös datajournalismissa, esim. HS Open -tapahtumissa.

Vuonna 2012 painopiste on selkeästi ollut kuntien aineistojen avaamisessa ja avaamista tuetaan koulutuksella ja opastuksella. Tavoitteena on saada avoin tieto julkishallinnon suositusten ja määräysten mukaan toimimaan arjessa sujuvasti. Tässä yhteydessä tiedon avaamisen juridiset kysymykset nousevat esille, joiden käsittelemiseksi on laadittu ”*Juridiikkatietoa julkishallinnon datajulkaisijalle*” (ks. www.hri.fi, Kaisa Mäkinen).

Avoimen datan käyttöä lisää. Odotamme, että avoin pääsy monipuolisesti kaupunki-ilmiöitä kuvaaviin aineistoihin innostaa käyttämään tätä tietoa. Avoimeen tietoon, avoimeen dataan panostaminen on kannattavaa, koska se hyödyttää samanaikaisesti kustannuksia lisäämättä monia tahoja eli yrityksiä, kunnan

tai valtion organisaatioita, tutkimuslaitoksia, oppilaitoksia, tutkijoita, opiskelijoita, yhteisöjä ja kansalaisia. Tätä varten **uudistettiin verkkopalvelun ilme, sivusto ja sen sisältö ja toiminnallisuus** enemmän opastavaksi ja vuorovaikutteisemmaksi. Innostavia hyviä avoimen datan sovelluksia on koottu verkkosivun **sovellusgalleriaan**. Paljon esimerkkejä on koottu maailmalta myös.

3. Toimintasuunnitelma 2013 ja 2014-

Vuoden 2013 toimenpiteitä

- HRI-toiminnon ja –verkkopalvelun juurruttaminen osaksi Helsingin kaupungin tietokeskuksen seudullista clearing house -toimintoa (kokonaan tietokeskuksen tehtävänä)
- Ylläpitoratkaisun valinta, joka otetaan käyttöön 1.1.2014 alkaen
- Avoimen tiedon toimintamallin sisällyttäminen osaksi hankkeen kuntien tietotekniikkaohjelmia tai vastaavia suunnitelmia (esim. Helsingissä on kaupungin tietotekniikkaohjelma 2012-2014)
- Tiedon avaamisen systematisointi, koordinointi ja seuranta (tavoitteet ja mittarit tiedon avaamiseen, vakiintuneimmat mallit ja prosessit virastojen kanssa toimimiseen)
- Avoimen tiedon julkaisun ja ylläpidon järjestäminen (www.hri.fi verkkopalvelun ylläpito ja kehittämissuunnitelma sekä vaihtoehtoisia malleja varsinaisen datan ylläpitoon liittyen tulevaisuudessa)
- Tiedon hyödyntämisen edistämisen osalta (pilotoinnit, kilpailut, tapahtumat) tavoitteiden ja roolien täsmentäminen
- Sidosryhmätoiminta, tapahtumat
- Rahoituksen suunnittelu
- Maaliskuussa 2013 highlight tapahtuma ja tuote: ”Avointa tietoa kaksi vuotta”

Ylläpito 2014 –

Vuoden 2013 aikana laaditaan HRI – palvelun ylläpitosuunnitelma vakiinnuttamisvaiheen kokemusten pohjalta. HRI – palveluun kuuluvien kuntien vastuut korostuvat ylläpitoaiheessa. HRI – toimintamalli ja – verkkopalvelun kuntakohtaiset tehtävät integroituvat normaaliin toimintaan. Kuntien tietohuollosta vastaavat koordinoivat HRI – toimintoja kunnassaan. HRI - osapuolten yhteinen osuus on HRI-toimintamallin clearing house –toiminto, josta Helsingin kaupungin tietokeskus vastaa.

4. Voimavarat ja yhteistyö

HRI-hanketta rahoittavat Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit sekä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra (2010-2012). Lisäksi valtiovarainministeriö on myöntänyt hankkeelle kuntien yhteistoiminta-avustusta (2010-2011). Hankkeesta vastaavat rahoittajien ja toteuttajien muodostama ohjausryhmä, Helsingin kaupungin tietokeskus ja Forum Virium Helsinki. Forum Virium Helsingin vastuulla on hankkeen projektisuunnittelu ja koordinointi.

Vuotta 2013 ja vuosia 2014 koskevat HRI – palvelun jatkosopimukset hyväksytyt PKS-kaupunkien kaupunginhallituksissa syys-lokakuussa. Helsingin kaupungin tietokeskus vastaa HRI –palvelun koordinoimisesta ja ylläpidosta. Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa myös nimetty omat avainresurssit. FVH avustaa HRI –palvelun vakiinnuttamisessa ja ylläpidon suunnittelussa ja testauksessa. Lisäksi yhteistyö FVH:n kanssa käsittää yhteydenpitoa sovelluskehittäjiin, Apps-kilpailujen ja vastaavien kilpailujen hyödynnettäviksi tuomista sekä avoimen datan kansallisten ja kansainvälisten tilaisuuksien ja tapahtumien hyödyntämistä HRI- palvelun hyväksi.

Lisäksi on HRI -palvelun ohjausryhmä, johon kuuluvat hankkeen rahoittajat, toteuttajat, Helsingin kaupungin tietokeskus ja Forum Virium Helsinki. Hankkeen johtoryhmänä toimii pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajakokous. Toteutukseen osallistuu myös Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien tietoaineistoasiantuntijoita, IT- ja tietohallintoasiantuntijoita sekä Helsingin kaupungin hallintokeskuksen oikeuspalveluista sopimusasioiden ja keskeisten avoimen datan juridisten kysymysten asiantuntija.